राष्ट्रिय महिला आयोग ऐन, २०६३

प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति

२०६३।९।३०

संशोधन

१. केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०६४ — २०६४।५।९

२. गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानुन संशोधन गर्ने ऐन, २०६६[◎] — २०६६।१०।७

२०६३ सालको ऐन न. ३४

राष्ट्रिय महिला आयोगको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : महिलाको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरी विकासको मूल प्रवाहमा महिलालाई प्रभावकारी रूपमा समाहित गर्न र महिलाको समग्र विकास गरी लैङ्गिक न्याय कायम गर्नको लागि राष्ट्रिय महिला आयोगको स्थापन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

प्रतिनिधिसभाको घोषणा, २०६३ जारी भएको पहिलो वर्षमा प्रतिनिधिसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम “राष्ट्रिय महिला आयोग ऐन, २०६३” रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा :-

(क) “आयोग” भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको राष्ट्रिय महिला आयोग सम्झनु पर्छ ।

(ख) “अध्यक्ष” भन्नाले आयोगको अध्यक्ष सम्झनु पर्छ र सो शब्दले दफा २१ बमोजिम कार्यबाहक अध्यक्ष भई काम गर्ने सदस्यलाई समेत जनाउँछ ।

◎ यो ऐन संवत् २०६५ साल जेठ १५ गतेदेखि लागू भएको, प्रशस्ती र अधिराज्य शब्द झिकिएको ।

(ग) "सदस्य" भन्नाले आयोगको सदस्य सम्झनु पर्छ ।

(घ) "सचिव" भन्नाले आयोगको सचिव सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "तोकिएको वा तोकिएबमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

आयोगको स्थापना र गठन

३. **आयोगको स्थापना** : राष्ट्रिय महिला आयोग नामको एक आयोग स्थापना गरिएको छ ।

४. **आयोग स्वशासित र संगठित संस्था हुने** : (१) आयोग एक अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वाशासित संस्था हुनेछ ।

(२) आयोगको काम कारवाहीको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

(३) आयोगले व्यक्तिसरह चल अचल सम्पति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचबिखन गर्न वा अन्य कुनै किसिमले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(४) आयोगले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर दिन र आयोग उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्न सक्नेछ ।

(५) आयोगले करार गर्न र करार वमोजिम अधिकार प्रयोग गर्न र दायित्व निर्वाह गर्न सक्नेछ ।

५. **आयोगको गठन** : (१) आयोगको गठन देहाय वमोजिम हुनेछ :-

(क) नेपाल सरकारबाट नियुक्त एक जना व्यक्ति - अध्यक्ष

(ख) नेपाल सरकारबाट नियुक्त चार जना व्यक्ति - सदस्य

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ख) वमोजिम सदस्य नियुक्त गर्दा एक जना जनजाती, एक जना दलित र एक जना मधेशीमध्येबाट नियुक्त हुनु पर्नेछ ।

६. **योग्यता** : अध्यक्ष तथा सदस्य पदमा नियुक्त हुन वा पदमा रहन देहाय बमोजिमको योग्यता पुरा गरेको हुनुपर्नेछ :-

(क) नेपाली नागरिक,

(ख) अध्यक्षको हकमा कम्तीमा चालिस वर्ष र सदस्यको हकमा कम्तीमा पैतिस वर्ष उमेर पूरा भएको महिला,

(ग) अध्यक्षको हकमा कुनै बिषयमा स्नातक उपाधि हासिल गरी कम्तीमा सात वर्ष र सदस्यको हकमा कम्तीमा पाँच वर्ष महिलाको हक, हित वा लैङ्गिक न्याय वा महिला विकास वा कानुन वा मानव अधिकारको क्षेत्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको,

(घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा कसूरदार नठहरिएको,

७. **अध्यक्ष तथा सदस्यको नियुक्ति** : (१) नेपाल सरकारले उपदफा (२) बमोजिम गठित समितिको सिफारिसमा अध्यक्ष तथा सदस्य नियुक्त गर्नेछ ।

(२) अध्यक्ष तथा सदस्यको नियुक्तीको सिफारिस गर्न देहाय बमोजिमको समिति रहनेछ :-

(क) मन्त्री/राज्यमन्त्री,महिला,बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय - अध्यक्ष

[⌘](ख) संविधान सभाका अध्यक्षले तोकेको सो सभाको एकजना सदस्य - सदस्य

(ग) राष्ट्रिय योजना आयोगको सदस्य (सामाजिक क्षेत्र हेर्ने) - सदस्य

(३) महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रायलको सचिवले उपदफा (२) वमोजिमको समितिमा सचिव भई काम गर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिमको समितिको बैठकको कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

८. **पदावधि** : अध्यक्ष तथा सदस्यको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले चार वर्षको हुनेछ र निजहरूको पुनः एक पटकको लागि नियुक्ति हुन सक्नेछ ।

९. **पद रिक्त हुने अवस्था** : (१) देहायको अवस्थामा अध्यक्ष वा सदस्यको पद रिक्त भएको मानिनेछ :-

---
⌘ गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानुन संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा संशोधित ।

(क) पदावधि समाप्त भएमा,

(ख) आफ्नो पदबाट राजीनामा दिएमा,

(ग) कार्य क्षमताको अभाव वा खराब आचरण भएको वा इमान्दारीपूर्वक आफ्नो पदीय कर्तव्यको पालना नगरेको वा आयोगको रकम हिनामिना गरेको आधारमा निजलाई पदमा राख्न उपयुक्त छैन भनी संसदको सम्बन्धित समितिले हटाउने भनि निर्णय गरेमा,

(घ) दफा (६) वमोजिमको योग्यता नरहेमा,

(ङ) मनासिब सूचना नदिई लगातार तीनपटक सम्म आयोगको बैठकमा अनुपस्थित भएमा,

(च) मानसिक सन्तुलन नरहेमा, वा

(छ) मृत्यु भएमा ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ग) र (ङ) बमोजिम आरोप लागेको अध्यक्ष वा सदस्यलाई आफ्नो सफाइ पेश गर्न मनासिब माफिकको मौका प्रदान गरिनेछ ।

१०. **आयोगको बैठक र निर्णय** : (१) आयोगको बैठक कम्तीमा महिनाको एक पटक बस्नेछ ।

(२) आयोगको बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(३) अध्यक्ष सहित अन्य दुई जना सदस्य उपस्थित भएमा आयोगको बैठकको गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) आयोगको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा बैठकमा उपस्थित सदस्यहरू मध्ये बरिष्ठतम सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(५) आयोगको बैठकमा बहुमतको निर्णय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।

(६) आयोगको बैठकको निर्णय सचिवले प्रमाणित गर्नेछ र त्यस्तो निर्णय आयोगका सबै सदस्यलाई उपलव्ध गराउनेछ ।

(७) आयोगका बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि आयोग आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-३

आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था

११. **आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार** : (१) आयोगको काम कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :-

(क) महिलाको हक हितसँग सरोकार राख्ने राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा गरी कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्ने ।

(ख) महिलाको हक हितसँग सम्वन्धित प्रचलित कानुनको पालना भए वा नभएको वा नेपाल पक्ष भएको अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि अन्तर्गतको दायित्व कार्यान्वयन भए वा नभएको विषयमा अनुगमन गरी पालना वा कार्यान्वयन नभएको भए सोको पालना वा कार्यान्वयनको लागि नेपाल सरकार समक्ष सुझाव दिने,

(ग) महिलालाई राष्ट्रिय विकासको मूल प्रवाहमा समाहित गर्नका लागि लागू गरिएका नीति तथा कार्यक्रमको समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने र सोको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,

(घ) महिला विरुद्धका भेदभाव तथा सामाजिक कुरीति विरुद्ध जनचेतना अभिबृद्धि गर्ने वा गराउने,

(ङ) विभिन्न मन्त्रालयसँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रमको लैङ्गिक न्यायको दृष्टिकोणबाट प्रभावकारी भए नभएको विश्लेषण गर्ने गराउने,

(च) लैङ्गिक समानता, महिला सशक्तीकरण तथा महिलासँग सम्वन्धित प्रचलित कानुनी व्यवस्थाको अध्ययन , अनुसन्धान गरी त्यस्ता कानुनमा गर्नुपर्ने सुधारका सम्बन्धमा सम्वन्धित निकायलाई सिफारिस गर्ने र सोको अनुगमन गर्ने,

(छ) नेपाल सरकार अन्तर्गतको कुनै कार्यालय, निकाय वा प्रचलित कानुन बमोजिम संस्थापना भएको सरकारी, गैरसरकारी वा

निजी संस्थाको भ्रमण, निरीक्षण , अवलोकन गर्ने र महिलाको अधिकार संरक्षणको लागि त्यस्ता कार्यालय, निकायको काम, कारवाही र भौतिक सुविधा जस्ता विषयमा गर्नुपर्ने सुधारको सम्बन्धमा नेपाल सरकार वा सम्वन्धित निकायलाई सुझाव दिने,

(ज) महिला अधिकार सम्बन्धी नेपाल पक्ष भएको अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिसम्झौतामा भएको व्यवस्था बमोजिम नेपालले पठाउनुपर्ने प्रतिवेदनका सम्बन्धमा नेपाल सरकारले पठाए वा नपठाएको अनुगमन गर्ने,

(झ) महिला अधिकारबाट वञ्चित, पीडित वा असहाय महिलालाई आवश्यक कानुनी सहायता प्रदान गर्ने आवश्यक व्यवस्था गर्ने,

(ञ) महिलाको हकहित र सरोकारको विषयमा आवश्यकतानुसार सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने,

(ट) आयोगको वार्षिक कार्यक्रम तथा वजेट तर्जुमा गरि स्वीकृत गर्ने ।

(२) आयोगले देहायको बिषयमा कुनै व्यक्तिबाट निवेदन प्राप्त गरेमा वा कुनै स्रोतबाट जानकारी प्राप्त गरेमा त्यस्तो बिषयमा आवश्यक जाँचबुझ गर्न सक्नेछ :-

(क) महिला अधिकारको प्रयोग गर्न नदिएको वा वञ्चित गरेको,

(ख) कुनै पनि हिंसा वा सामाजिक कुरीतिबाट कुनै महिला पिडीत भएको ।

(३) उपदफा (२) मा उल्लिखित बिषयमा जाँचबुझ गर्दा आयोगलाई देहाय बमोजिमको अधिकार हुनेछ :-

(क) कुनै व्यक्तिलाई आयोग समक्ष उपस्थित गराई बयान वा जानकारी लिने,

(ख) साक्षी बुझ्ने तथा बकपत्र गराउने,

(ग) कुनै व्यक्तिलाई कुनै लिखत वा कागजात वा प्रमाण पेश गर्न आदेश दिने,

(घ) कुनै सरकारी वा सार्वजनिक कार्यालयबाट कुनै लिखत वा त्यसको नक्कल झिकाउने वा अदालतबाट नक्कल पाउन अनुरोध गर्ने,

(ङ) आवश्यकता अनुरूप स्थलगत निरीक्षण गर्ने, गराउने,

(च) सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन गर्ने,

(छ) पूर्व सूचनाको आधारमा कुनै घटना घट्न नदिनकालागि आवश्यक निरोधात्मक उपाय अवलम्बन गर्ने,

(ज) दोषी ठहरिएको व्यक्तिलाई कानुनी कारवाहीको लागि पहल गर्ने र कारवाही भए नभएको अनुगमन गर्ने ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा आयोगले कुनै व्यक्ति उपस्थित गराउन, लिखत पेश गर्ने वा प्रमाण बुझ्नका लागि मनासिब समयावधि तोक्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम भएको जाँचबुझबाट कसैले उपदफा (२) बमोजिमको कार्य गरेको देखिएमा आयोगले आवश्यकतानुसार मेलमिलाप गराउने वा सो सम्बन्धमा पिडित महिलालाई उपयुक्त उपचार, राहत वा क्षतीपूर्ती उपलव्ध गराउन वा पुनर्स्थापना गराउन सम्वन्धित निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने वा उपयुक्त अन्य कारवाही गर्न सम्वन्धित कार्यालय, निकाय वा संस्थालाई सिफारिश गर्नेछ र सो अनुरूप भए वा नभएको अनुगमन गर्नेछ ।

(६) उपदफा (४) बमोजिम आयोगबाट लेखि आएमा सम्बन्धित कार्यालय, निकाय वा संस्थाले आवश्यक कारवाही गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(७) उपदफा (२) र (३) बमोजिम आयोगले जाँचबुझ गर्ने सिलसिलामा माग गरेका कागजात वा प्रमाण सम्वन्धित निकाय, कार्यालय, संस्था वा व्यक्तिले तुरुन्त पठाउनु पर्नेछ ।

(८) आयोगले गरेका सिफारिश कार्यान्वयन वा पालना गर्नु सम्वन्धित निकाय वा संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

(९) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अदालतमा विचाराधीन रहेको विषयमा आयोगले हस्तक्षेप गर्ने छैन ।

१२. **प्रतिवेदन पेश गर्ने** : (१) आयोगले प्रत्येक वर्ष आफूले गरेका काम कारवाहीको सम्बन्धमा प्रतिवेदन तयार गरी महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्री/राज्यमन्त्री समक्ष पेश गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको प्रतिवेदनमा अन्य कुराको अतिरिक्त आयोगले वर्षभरी गरेका अध्ययन तथा अनुसन्धान, तर्जूमा गरीएका नीति वा कार्यक्रम, दिएका सिफारिश वा सुझाव, कानुनी सुधारका उपायहरू तथा यस्ता कामको लागि आयोगले गरेका खर्चको विवरण समेत उल्लेख हुनुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको प्रतिवेदन प्रतिनिधिसभा समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

(४) आयोगले आफूले गरेका काम कारवाहीको विवरण सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रत्येक वर्ष प्रकाशन गर्न सक्नेछ ।

१३. **अध्यक्ष तथा सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार** : (१) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) आयोगको बैठक बोलाउने र बैठकको अध्यक्षता गर्ने,

(ख) आयोगले गरेका निर्णय कार्यान्वयन गर्ने वा गराउने,

(ग) आयोगका कर्मचारी प्रशासन वा आर्थिक प्रशासन वाहेकका काम कारवाहीहरू प्रति आयोगको प्रमुखको रूपमा जिम्मेवारी वहन गर्ने, र

(घ) आयोगले तोकेका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(२) सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) आयोगको बैठकमा भाग लिने,

(ख) आयोगले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनका लागि क्रियाशिल रहने,

(ग) आयोग वा अध्यक्षले तोकेको अन्य काम गर्ने ।

परिच्छेद-४

कोष तथा लेखा परिक्षण

१४. **कोष** : (१) आयोगको आफ्नो एउटा छुट्टै कोष हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कोषमा देहाय बमोजिमका रकम रहनेछन् :-

(क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ख) स्वदेशी संघ, संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त सहयोग वा अनुदान,

(ग) कुनै विदेशी सरकार, अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त रकम,

(घ) अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) उपदफा (१) को खण्ड (ग) अन्तर्गतको रकम प्राप्त गर्नु अघि आयोगले नेपाल सरकारको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम आयोगलाई प्राप्त हुने रकम नेपाल भित्रका कुनै वाणिज्य बैंकमा खाता खोली जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

(५) आयोगको नामबाट गरिने सम्पूर्ण खर्च उपदफा (१) बमोजिम कोषबाट व्यहोरिने छ ।

(६) कोषको संचालन तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१५. लेखा तथा लेखापरीक्षण : (१) आयोगको आय व्ययको लेखा नेपाल सरकारले अपनाएको लेखा प्रणाली अनुरूप राखिनेछ ।

(२) आयोगको लेखा महालेखा परीक्षकबाट परीक्षण हुनेछ ।

परिच्छेद-५

विविध

१६. **आयोगको कार्यालय** : (१) आयोगको कार्यालय काठमाडौं उपत्यकामा रहनेछ ।

(२) आयोगले आवश्यकता अनुसार नेपाल राज्यभित्र आफ्नो शाखा कार्यालय खोल्न सक्नेछ ।

१७. **सचिव** : (१) आयोगको दैनिक प्रशासन संचालन गर्नको लागि एक जना सचिव रहनेछ ।

(२) नेपाल सरकारले निजामती सेवाको कम्तीमा राजपत्रांकित प्रथम श्रेणीको बहालवाला कर्मचारीलाई आयोगको सचिव भई काम गर्न खटाउने छ ।

(३) सचिवले आयोगको निर्णय कार्यान्वयन गर्नेछ ।

(४) सचिवको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१८. **अध्यक्ष तथा सदस्यको पारिश्रमिक, सेवाका शर्त र सुविधा** : (१) अध्यक्ष तथा सदस्य आयोगमा पूर्णकालिन पदाधिकारी हुनेछन् ।

(२) अध्यक्ष तथा सदस्य आयोगमा बहाल रहेको अवधिमा अन्यत्र काम गर्न सक्ने छैनन् ।

(३) अध्यक्ष तथा सदस्यको पारिश्रमिक, सेवाका शर्त र अन्य सुविधा क्रमशः संवैधानिक निकायका प्रमुख पदाधिकारी र पदाधिकारीको पारिश्रमिक सेवाका सर्त र सुविधा सरह हुनेछ ।

१९. **आयोगका कर्मचारी** : आयोगलाई आफ्नो कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक पर्ने कर्मचारी नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउने छ ।

तर आयोगले नेपाल सरकारको सहमति लिई आवश्यकतानुसार विशेषज्ञ कर्मचारी करारमा नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

२०. **अधिकार प्रत्यायोजन** : आयोगले आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये केही अधिकार अध्यक्ष, सदस्य, समिति, उपसमिति वा आयोगका अधिकृतस्तरको कर्मचारी वा नेपाल सरकारको अधिकृतस्तरको कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

२१. **कार्यवाहक हुने** : कुनै कारणवश अध्यक्षको पद रिक्त भएमा अर्को अध्यक्ष नियुक्त नभएसम्मको लागि आयोगमा उपलब्ध बरिष्ठतम सदस्यले कार्यवाहक अध्यक्ष भई काम गर्नेछ ।

२२. **शपथ** : आफ्नो कार्यभार सम्हाल्नु अघि अध्यक्षले प्रधानन्यायाधिश समक्ष र अन्य सदस्यले अध्यक्ष समक्ष अनुसूचीमा तोकिए बमोजिम शपथ ग्रहण गर्नुपर्नेछ ।

२३. **नेपाल सरकारसँग सम्पर्क** : आयोगले नेपाल सरकारसँग सम्पर्क राख्दा महिला, बालबालिका तथा समाजकल्याण मन्त्रालय मार्फत राख्नु पर्नेछ ।

२४. **समिति, उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सक्ने** : (१) कुनै विशेष प्रयोजनको लागि आयोगले निश्चित कार्य र अवधि तोकी समिति, उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समिति, उपसमिति वा कार्यदलको काम वा कार्यक्षेत्रगत शर्तहरू (टर्म अफ रिफरेन्स) आयोगले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२५. **आयोगले सहयोग गर्नुपर्ने** : आयोगले आफ्नो कार्य सम्पादनको सिलसिलामा कुनै व्यक्ति, निकाय वा संस्थाको सहयोग माग गरेमा त्यस्तो सहयोग उपलब्ध गराउनु सम्वन्धित सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

२६. **असल नियतले गरेको कामको बचाउ** : आयोगका सदस्य, कर्मचारी वा आयोगले खटाएको कुनै पनि व्यक्तिले यस ऐन वा यस अन्तर्गत बनेका नियमहरू बमोजिम असल नियतले गरेको कुनै काम कारवाहीका सम्बन्धमा निजहरू उपर कुनै कानुनी कारवाही चलाइने छैन ।

२७ **नियम बनाउने अधिकार** : यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न आयोगले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

तर, पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी नियमहरू बनाउँदा नेपाल सरकारको परामर्श लिनु पर्नेछ ।

[+]अनुसूची

(दफा २२ सँग सम्बन्धित)

शपथ

म ... ...सत्य निष्ठापूर्वक प्रतिज्ञा गर्छु/ईश्वरको नाममा शपथ लिन्छु कि नेपाली जनता र प्रचलित संविधान तथा अन्य कानुनप्रति निष्ठावान रही आफूले ग्रहण गरेको अध्यक्ष/सदस्य पदको जिम्मेवारी र कर्तव्य कसैको डर, मोलाहिजा, पक्षपात, द्वेष वा लोभमा नपरी इमान्दारीसाथ पालन गर्नेछु र आफ्नो कर्तव्य पालनको सिलसिलामा आफूलाई ज्ञात हुनआएको कुरा प्रचलित कानुनको पालना गर्दा बाहेक आफू बहाल रहेको वा नरहेको कुनै पनि अवस्थामा प्रकट गर्ने छैन ।

मिति :　　　　　　　　　　हस्ताक्षर -

[+] केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०६४ द्वारा थप ।